

Zjavené Tajomstvo

„Boh je Pán a zjavil sa nám, požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.“

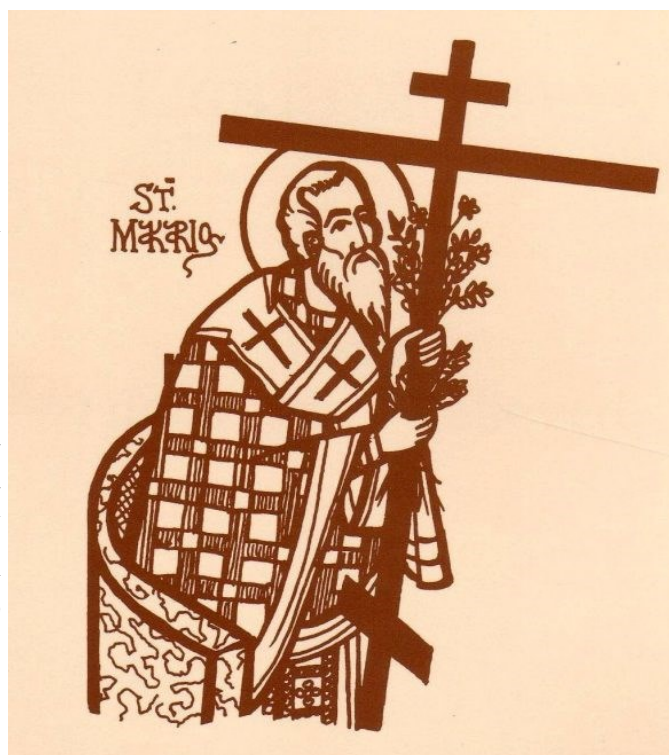
Tento refrén, tak často spievaný na utierni, hlása odstránenie priepasti, ktorá oddeľuje Boha a jeho stvorenie. Toto zjavenie, začaté v hmlistej prehistórii židovského ľudu, našlo svoje zavŕšenie v Kristovi, ktorý je sám jednotou medzi nebom a zemou, božským a ľudským. Svojím vtelením Boh „znížil nebesia“ a spojil sa s ľudským pokolením. Ako hlásajú cirkevné vianočné bohoslužby, „anjeli a ľudia spolu tancujú a radujú sa“, lebo „múry rozdelenia boli zbúrané“. Každé rozdelenie bolo prekonané v osobe Krista, ktorý je pravý Boh a pravý človek. On prijal všetko ľudské, okrem hriechu, a zbožštil to vo svojej osobe. Vstal z mŕtvych a vyniesol našu ľudskú prirodzenosť do neba, kde teraz sedí po pravici Otca.

Biblia: náš záznam Božieho zjavenia

Tajomstvo Božieho plánu zjaviť sa svojmu ľudu je konkrétne vyjadrené vo Svätom písme, ktoré zaznamená mnohé milníky v dejinách spásy. Ak má byť naša kresťanská viera hlboko zakorenená v evanjeliovom posolstve a ak chceme plne pochopiť, ako Kristus naplnil Boží plán tým, že obnovil ľudskú prirodzenosť podľa Božej podoby, musíme sa vrátiť k Starému zákonu. Tam môžeme sledovať proces spásy od jej ohlásenia a v priebehu storočí. Potom bola pripravovaná v živote ľudí, ktorých si Boh osobitne vyvolil, až sa napokon naplnila v Ježišovi Kristovi.

Sväté písmo alebo Biblia je súbor „kníh“, ktoré napísalo mnoho rôznych autorov a ktoré zaznamenávajú rôzne etapy židovských dejín. Obsah Biblie, inšpirovaný Bohom, sa k nám dostal pomocou ľudských kanálov – najskôr prichádzal pomocou ústneho podania ľudí a potom ako zapísaný ľudmi, ktorí sa usilovali sprostredkovať Božiu pravdu pomocou literárnych prostriedkov, ktoré mali k dispozícii. Títo biblickí autori boli úplne ľudskými nástrojmi, ktoré Boh použil na zaznamenanie svojej činnosti. Boli ovplyvnení dobou, v ktorej žili, a okolnosťami života okolo nich. Pri vzniku inšpirovaných spisov Svätý Duch pôsobil skrze ich človečenstvo, a nie namiesto neho. Čitateľ sa musí naučiť rozlišovať podávané duchovné posolstvo, aby si ho nezamieňal s ľudskými prvkami v diele, ktoré sa stanú lepšie rozpoznateľnými pomocou modlitby a náležitého štúdia literárneho a historického pozadia autora.

Keď začneme čítať Starý zákon, všimneme si množstvo rôznych literárnych žánrov alebo metód, ktoré biblickí autori použili: historické rozprávanie, zákon, veštba, poézia, didaktický príbeh, apokalyptická literatúra a iné. Každá literárna forma má osobitný význam a spisovateľ si ju zvolil, aby vyjadril určité aspekty božskej skutočnosti, ktorá mu bola zjavená. Ak chceme z čítaných úryvkov vyvodiť primerané pochopenie inšpirovaného posolstva, je dôležité najskôr určiť, akú literárnu formu sa autor rozhodol použiť. Táto pozornosť na literárnu formu je rozhodujúca pre správne pochopenie Svätého písma.

Zjavený v stvorení

Starý zákon, ako je usporiadaný dnes, sa začína príbehom stvorenia, aj keď kniha Genezis (Kniha počiatkov) nie je najstaršou napísanou knihou Biblie. Tieto rozprávania spolu s celými prvými jedenástimi kapitolami knihy Genezis tvoria osobitný celok v Biblii – inšpirovaný pohľad na „prehistoriu“ ľudstva až po príchod Abraháma ako historickej postavy. Táto časť využíva prvky niektorých populárnych rozprávok o pôvode ľudstva, ktoré boli rozšírené na Blízkom východe. Autori pod inšpiráciou Svätého Ducha prerozprávali tieto príbehy, aby zjavili náboženské pravdy o páde a konečnej spáse ľudského rodu. Medzi významné príbehy z tejto časti patria Adam a Eva, Kain a Ábel, Noe a potopa a Babylonská veža. Vo všetkých týchto príbehoch vidíme, že Boh opätovne potvrdil svoju lásku k ľudstvu napriek neposlušnosti ľudí. Známe príbehy stvorenia (Gn 1, 1 – 3, 24) zapájajú našu predstavivosť a vyvolávajú základné ľudské otázky. Táto popularita podnietila vznik mnohých ďalších príbehov, divadelných hier a komentárov, ktoré v ľudovej predstavivosti a umení občas dokonca nahradili biblické prvky. Najzreteľnejším príkladom je zakázané ovocie, zvyčajne zobrazované ako jablko, hoci v Genezis 2, 17 sa nazýva jednoducho ovocím stromu poznania dobra a zla.

V knihe Genezis je stvorenie sveta rozdelené do šiestich dní. Súčasná veda tvrdí, že vek sveta je mnoho miliárd rokov, a to niektorých ľudí vedie k tomu, že opis v knihe Genezis odmietajú ako detinský a nepresný alebo odmietajú celú Bibliu. Aj dnes sa o „pravdivosti“ knihy Genezis vedú mnohé spory – niektorí ju odmietajú ako mýtus a ďalší obhajujú prehnane doslovný výklad. Bohužiaľ, obidvom pozíciám uniká skutočný význam stvorenia v knihe Genezis, ako ho zjavil Svätý Duch prostredníctvom Otcov a koncilov.

Pri pozornom čítaní opisu stvorenia odhalíme dva oddelené príbehy. V kapitolách 1, 1 až 2, 4 sa opisuje stvorenie sveta za šesť dní, pričom v siedmy deň, v sobotu, Boh odpočíval. V tomto opise sú ľudia posledným prvkom stvorenia privedeného k bytiu. Druhá verzia sa začína stvorením ľudí, ktorých predstavujú Adam a Eva, a ich pádom do hriechu (2, 5 až 3, 24). Dnešní znalci Svätého písma pripisujú tieto dva príbehy rôznym hebrejským kultúrnym tradíciám. Prvou je „kňazská“ tradícia; druhou je „jahvistická“ tradícia, ktorá sa takto nazýva preto, že odkazy na Boha používajú meno „JHVH“ („Ten-ktorý-je“) zjavené Mojžišovi.

Ani jeden z týchto autorov nemal v úmysle napísať učebnicu dejepisu alebo vedy v modernom zmysle slova, ale skôr sprostredkovať hlbšie náboženské pravdy o pôvode ľudstva a sveta. Spísanie dejín by implikovalo prítomnosť ľudského svedka v dobe, keď existoval jedine Boh. Hebrejskí autori si boli plne vedomí nesmiernej priepasti, ktorá oddeľuje Boha a človeka, a nechceli sa pokúšať o definitívne vysvetlenia konkrétnych mechanizmov, ktoré si Boh mohol zvoliť. Prvé rozprávania sa podobá na iné mýty o stvorení, ktoré sa vyskytovali v rôznych svetových kultúrach v storočiach pred Kristovým narodením, ale zároveň ich koriguje. Mnohé z týchto pohanských ság opisovali stvorenie ako boj medzi princípom dobra a svetla a princípom temnoty a chaosu. Keď zvíťazil poriadok a dobro, bol zorganizovaný krásny svet, v ktorom žijeme. Takéto príbehy môžu mať nejakú sprostredkujúcu bytosť ako toho, kto vytvorí poriadok z predexistujúceho chaosu. Genezis sa však od vtedajších mýtov o stvorení líši v niekoľkých kľúčových veciach. Predovšetkým Boh nebojuje ako rovný s rovným so zlou a temnou mocou. Boh tvorí iba svojím slovom a všetko, čo stvoril, bolo dobré. Tento referen sa opakuje po každej fáze, pokiaľ nestvorí muža a ženu a nevyhlási ich za veľmi dobrých. Každý predmet uvedený v opise v knihe Genezis bol uctievaný niektorým z okolitých národov – Slnko, Mesiac, niektoré zvieratá. Sväté písmo hovorí, že všetky tieto veci stvoril Boh a že to nie sú to bohovia. Sväté písmo hovorí tiež, že mať falošných bohov znamená, že človek sa im nakoniec podobá a nedosiahne pravé dobro, ktoré by mohol dosiahnuť.

Vyučuje sa tu základná a hlboká pravda. Všetko, čo existuje, má svoj konečný pôvod v Bohu a vychádza z jeho stvoriteľskej moci ako skutočne dobré. Aj tak je však stvorená nádhera len bledým odrazom nevýslovnej krásy Toho, Ktorý Je, zdroja všetkého, čo je. Existuje len jeden Boh a nemá sebe rovného.

Druhý príbeh stvorenia predstavuje pravdu o tom, ako ľudia stratili priateľstvo s Bohom. Adam a Eva sa stali prvoobrazmi celého ľudského rodu. Božím stvoriteľským zámerom pre ľudský rod bolo, aby ľudia boli v dôvernom priateľstve s Bohom a medzi sebou navzájom. „Nie je dobré byť človeku samému“ (2, 18). Tento opis vykresľuje stvorený stav ako život v dokonalosti bez viny a smrti. Ľudia však nezostali verní Božiemu plánu. Zjedli zo zakázaného stromu poznania dobra a zla a stratili nevinnosť a neporušiteľnosť. Boh ich potom odohnal od stromu života a vyhnal zo záhrady.

Toto rozprávanie sa zaoberá základnou otázkou viery, ako sa ľudstvo stalo slabým, náchylným na zlo a neschopným zdržať sa hriechu a zloby? Korene toho spočívajú v našom základnom vzorci neposlušnosti voči Bohu od samého začiatku. Snažíme sa rozhodovať o tom, čo je dobré a čo zlé, podľa svojich vlastných želaní, a tým si uzurpujeme Božiu výsadu. Nasleduje smrť, zlo a utrpenie.

Tento druhý príbeh stvorenia tvorí základ pre pochopenie Božej spásy prostredníctvom Ježiša Krista v Novom zákone. V Liste Rimanom 5, 12 – 21 je Ježiš nazývaný nový Adam, ktorý vernosťou Otcovi nahradil vzor neposlušnosti starého Adama. Tým nám dal nový prístup k stromu života, ktorý Cirkev stotožňuje s drevom kríža a ktorý vedie k slávnemu zmŕtvychvstaniu. Podobne aj prvá kapitola Evanjelia svätého Jána predstavuje tajomstvo Krista ako nové stvorenie. Svätý Ján stotožňuje Ježiša s Božím Slovom (po grécky: Logos), ktoré bolo aktívne pri stvorení („všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo“ – Jn 1, 3). Tento Logos je opísaný ako ten, ktorý vtelením vstúpil do sveta, aby nás vrátil k priateľstvu s Otcom. „Z jeho plnosti sme my všetci dostali milosť za milosťou. Lebo ak zákon bol daný prostredníctvom Mojžiša, milosť a pravda prišli skrze Ježiša Krista“ (Jn 1, 16 – 17). Toto evanjelium, ktoré sa číta na byzantskej božskej liturgii na sviatok Paschy (Veľkej noci), hlása obnovenie nášho života v zmŕtvychvstalom Kristovi a začiatok nového stvorenia. Pascha je „prvý deň týždňa, sviatok sviatkov“, oslavujúci náš návrat do raja, kde sme teraz pozvaní podieľať sa na Kristovom tele a krvi, ovocí Kríža, stromu života, „na odpustenie hriechov a večný život“.

Ježišova božská prirodzenosť, tvorivá sila Trojice, sa opisuje ako Slovo alebo Logos. Svätý Ján hlboko rozpráva: „Bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo. V ňom bol život“ (1, 3 – 4). Toto pripomína knihu Genezis 1, kde Boh hovoril, keď privádzal k bytiu rozmanité zložky života. Toto Slovo je večné, „bolo na počiatku u Boha“ (Jn 1, 2). Po tom, čo Slovo uzrelo dobrotu pôvodného plánu a bolesť, ktorú spôsobilo zasahovanie hriechu do tohto plánu, zjednotilo sa s človečenstvom, aby zachránilo stvorenie a nasmerovalo nás späť do nášho pravého domova. Hriech (temnota) nie je schopný ani pochopiť ani premôcť toto tajomstvo (Jn 1, 15). Žiadna stvorená vec, ktorá existuje v čase (aj čas je stvorený), nie je schopná poraziť Pána, ktorý bol na počiatku a stal sa telom. Vďaka novému a radikálnemu Božiemu daru seba nám sa my teraz môžeme slobodne rozhodnúť vrátiť sa k svojmu pôvodnému určeniu, ktoré je s Trojicou. Boží Svätý Duch sa vznášal nad vodami pri stvorení a dával život. Tento pohyb a hĺbanie Ducha neprestalo prinášať novú plnosť života v každom ďalšom kroku procesu stvorenia. A tak Duch stále ešte pôsobí a v Cirkvi odhaľuje pravdu o Bohu.

Liturgický program od 16.09.2024 do 29.09.2024

<i>Dá-tum</i>	<i>Čas</i>	<i>Program</i>	<i>Úmysel</i>	<i>Liturgický kalendár</i>
16.09 Po.				Svätá všechválna veľkomočenica Eufémia.
17.09 Ut.				Svätá mučenica Sofia a jej tri dcéry Viera, Nádej a Láska.
18.09 St.				Náš prepodobný otec Eumenios Divotvorca, gortynský biskup.
19.09 Št	17:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Martina Rabíka	Svätí mučeníci Trofim, Sabbatios a Dorymedont.
20.09 Pia.	17:00	Sv. liturgia csl.	† Emil Kopčík (ročná)	Svätý veľkomočeník Eustatios a spoločníci.
21.09 So	08:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Semanickej	Odovzdanie sviatku Povýšenia úctyhodného Kríža.
22.09 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utieraň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večierenň	ZBP r. Chovancovej 285 ZBP r. Sakalovej Za farské spoločenstvo	NEDEĽA 18. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI 1. hlas
23.09 Po.				Počatie úctyhodného a slávneho proroka, predchodcu a krstiteľa Jána.
24.09 Ut.	16:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Rešetárovej 85	Svätá prvomučenica a apoštolom rovná Tekla.
25.09 St.				Naša prepodobná matka Eufrozína.
26.09 Št	16:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Kerbčárovej 1	Odchod do večnosti svätého apoštola a evanjelistu Jána Teológa.
27.09 Pia.	10:00	Sv. liturgia csl.	† Eliáš Vančík (3 dňová)	Svätý mučeník Kallistrat a jeho spoločníci.
28.09 So				Náš prepodobný otec a vyznávač Charitón.
29.09 Ne.	08:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Rinkovskej	NEDEĽA 19. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI. 2 hlas.